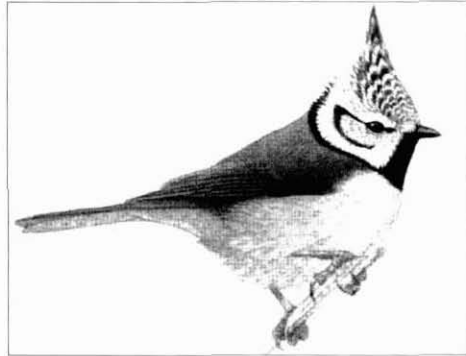

LES MALLERENGUES (*Parus sp.*)

En un Butlletí anterior ja vam parlar de la mallerenga carbonera (*Parus maior*), que és el representant més abundant de les mallerengues al terme municipal, tot i això n'hi ha quatre més que es poden trobar a Alcover, aquests són: la mallerenga emplomada (*Parus cristatus*), la mallerenga blava (*Parus caeruleus*), la mallerenga petita (*Parus ater*) i la mallerenga cua llarga (*Aegithalos caudatus*).

Com es va comentar quan es va dir de la mallerenga carbonera, la resta de mallerengues també són ocells que és més fàcil de sentir-los que de veure'ls, tot i que amb una mica de paciència els podrem veure que salten entre les branques dels arbres i els arbustos.

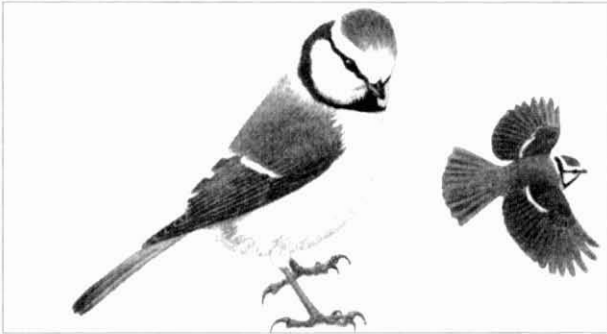
La mallerenga emplomada (*Parus cristatus*), pel que fa a la mida, aquestes quatre espècies són força similars i en tots els casos són més petites que la mallerenga carbonera. L'emplomada mesura entre 10,5 cm i 12. És un ocell de tons marrons, molt foscos al dors i molt clars al dessota. Mostra un collar negre que s'uneix amb la gola que també és completament negre,

Mallerenga emplomada

entre el bec i el collar. Si es mira l'ocell amb deteniment també es pot observar el dibuix facial, té una ratlla negra que li travessa l'ull. Finalment, el tret més distintiu d'aquest ocell és la cresta que, de color negre i blanc, té sobre el capell. Aquesta cresta, però, no és sempre de la mateixa mida, ja que s'aixeca més o menys en funció dels estats d'ànim de l'ocell: excitació, alerta... En aquesta espècie, no és possible conèixer el sexe dels individus per diferències en el plomatge.

La mallerenga blava (*Parus caeruleus*) també és un ocell petit que

Mallerenga blava

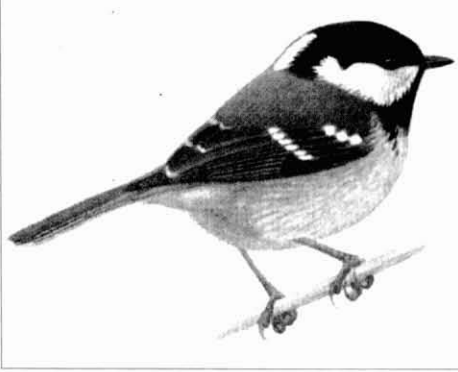
mesura entre 10,5 cm i 12. Aquesta mallerenga ens recorda força la carbonera, tot i que és més petita. Com aquesta, és d'un color groc intens al dessota, les ales són blavoses i el dors, de tons més verdosos. Tot i això, el blau de la mallerenga blava és més intens i, a diferència de les mallerengues carboneres adultes (només veiem ocells amb plomatge juvenil a l'època de reproducció), li manca la línia negra que els ressegueix el pit, tot i que es pot veure una marca similar en parts més inferiors. La mallerenga blava també presenta un ampli collar, però en aquest cas és d'un color blau intens i fosc, igualment presenta la gola blava (en una extensió molt més reduïda que el negre de la petita), i la línia blava que travessa l'ull. La resta de la cara és d'un blanc net, i al pili hi té una taca de color blau clar.

Per identificar els sexes d'aquesta espècie, ambdós són molt similars, tot i que en comparació directa la femella té uns colors més apagats que el mascle. Pel que fa als ocells amb plomat-

ge juvenil, no tenen el collar tan ben definit com els adults, igualment passa amb el blau del capell. El factor principal, però, és la presència de colors groguencs a les galtes.

En el vol, es pot diferenciar de la resta de mallerengues que aquí es comenten pels tons blavosos, la diferència principal de la carbonera, també de tons blavosos, és la manca de blanc a les rectrius (plomes de la cua) més externes i la major intensitat d'un blau més clar a les ales i la cua.

La mallerenga petita (*Parus ater*), com indica el seu nom, és la mallerenga que mesura menys, entre 10 cm i 11,5. Té les parts inferiors marronoses, més fosques que en el cas de la mallerenga emplomada, sense cap marca. Les parts superiors són grisenques uniformes amb un to blau verdós al dors i a les ales. Al cap hi destaca la gola negra, que és molt extensa en aquest ocell. Li manca el collar que trobem en les altres espècies. La cara és blanca i sense marques fins a l'ull, igual que la carbonera. A partir de l'ull i fins al capell la resta del cap és de color negre.

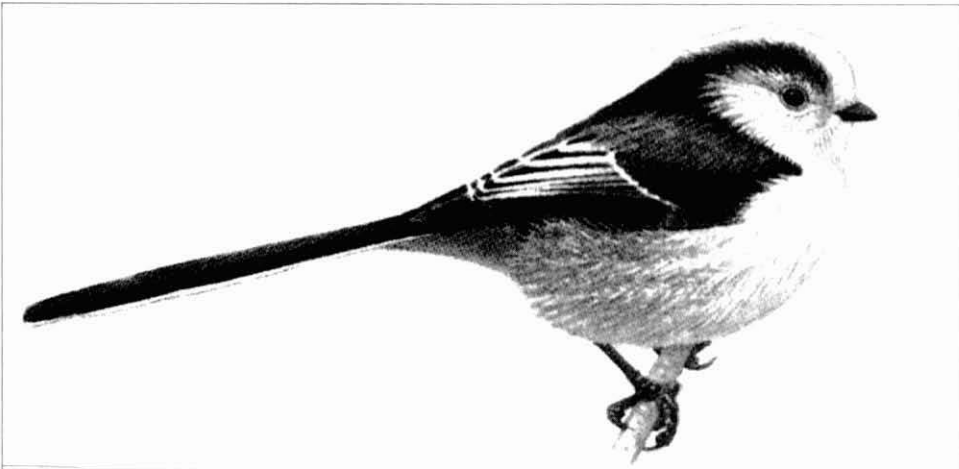
Mallerenga petita

Un dels fets més marcats d'aquesta espècie és el clatell, on té una gran marca blanca.

Aquest fet no el trobem en cap de les altres espècies de mallerenga. A més, aquesta espècie, tot i ser la més petita, és la més caparruda de totes. Si està inquiet, també pot aixecar una

petita cresta, aquesta és però molt menys important que en el cas de l'emplomada. En aquest cas, no és possible el sexat dels individus.

La mallerenga cuallarga (*Aegithalos caudatus*) té una mida aproximada d'entre 13 cm i 15. Tot i que la mida és més gran que en la resta de mallerengues, la cuallarga és una de les aus més petites que podem trobar a Europa, ja que la cua mesura entre 7 cm i 9. Així, la cua destaca de la resta del cos d'una manera molt marcada i fa l'espècie fàcilment identificable. Aquesta cua tan llarga i un cos molt arrodonit, fan que tingui una imatge de "Chupa-chup" fins i tot des de certa distància. També crida l'atenció el fet que, sobretot a partir de finals d'estiu, es mou en grups de fins a una vintena d'exemplars. Aquests es mouen tot saltant d'arbre en arbre de manera sorollosa.

Mallerenga cuallarga

Quan ens referim al plomatge, que és igual en mascles i femelles, les parts inferiors són molt clares. El dors és fosc, negre i marró amb tons vermello-sos. Pel que fa al cap, aquest és blanc i hi destaca una franja negra per sobre de l'ull, i queden el pili (part superior del cap) i les galtes de color blanc. Igualment, tot i que cal veure força bé l'ocell, hi destaca un anell ocular vermell. Així, fa la impressió de ser una bola pàl·lida amb cua. En vol també destaca de manera molt important la cua.

Pel que fa als ocells joves, la diferència més important amb els adults és la presència de marró als costats del cap. Així, el jove no té les galtes blanques (fet que canviarà quan es produeixi la primera muda completa de l'ocell el primer estiu de vida) i les marques negres que trobem al cap dels adults són marronoses en el jove. L'anell ocular és groc en comptes de vermell.

Les mallerengues són ocells forestals, però les diverses espècies tenen preferències diverses a l'hora d'escollir els ambients per reproduir-se: la mallerenga emplomada escull principalment boscos de coníferes, tot i que també les podem trobar en alzinars i boscos mixtos. La trobarem majoritàriament en boscos oberts, en què es trobin grans pins on puguin trobar forats naturals per niar. Aquest fet fa que la presència de l'espècie vingui limitada pel nombre de cavitats naturals als arbres. Malgrat això, la presència

de caixes niu dóna una bona oportunitat a aquesta espècie d'ocupar boscos encara massa joves i, per tant, amb pocs forats naturals per niar.

La blava és, en canvi, una espècie que prefereix els boscos caducifolis. Escull de manera més important les rouredes ben desenvolupades, tot i que també ocupa alzinars, pinedes mixtes amb taques de caducifolis i ambients fluvials, que és on la podem veure dins el terme municipal. Per niar, la mallerenga blava és menys selectiva que l'emplomada, ja que a part de cavitats naturals en arbres vells i caixes niu, també nia en esclotxes en parets, marges i talussos. A l'hivern podem trobar-ne en més ambients i arriba a indrets més oberts, tot i que lligats sempre a zones forestals, clars i vores de bosc.

En els ambients de pi roig de les muntanyes de Prades, l'espècie dominant és la mallerenga petita, que prefereix els boscos de coníferes, i ocupa també les pinedes de pi blanc que trobem a alçades més baixes. També es troba en boscos mixtos de pi blanc i alzina. La petita és una de les mallerengues més insectívores de les que trobem als nostres boscos, fet que la fa un bon ajudant contra les plagues. Si en tenen l'oportunitat s'alimenten de manera important d'erugues de la processonària del pi.

Per acabar, la cuallarga nia en tot tipus de boscos oberts i amb sotabosc abundant, també en arbres fluvials i en jardins pròxims a zones

forestades. També la trobem en zones d'arbrat dispers i amb un estrat arbustiu ben desenvolupat.

Quan nien, les mallerengues cuallar-gues dediquen una gran quantitat de temps a construir el niu, que a diferència de la resta de mallerengues és de forma ovoide i el situen enganxat a branques d'arbres i arbustos. Aquest niu ovoide té una entrada en forma d'obertura a la part superior i es troba fet amb branques, fulles, plomes i entre d'altres materials de construcció hi destaquen la molsa i els líquens.

Albert Cama Torrell

Bibliografia

Ferrer, Xavier; Martínez, Albert; Muntaner, Jordi, i altres. *Fauna dels Països Catalans. Ocells II* vol. 4. Barcelona: Enciclopèdia Catalana 1994.

Peterson, Roger; Mountfort, Guy; Hollom, P. A. D. *Guia dels ocells dels Països Catalans i d'Europa*. Barcelona: Ed. Omega 1991.

Jonson, Lars. *Ocells d'Europa amb el Nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà*. Barcelona: Ed. Omega 1994.

Latorre, José Antonio. *Fauna vertebrada del Tarragonès*. Constantí: Gràfiques Arrels 1995.